

Udvalget for landøkonomiske Jordbundsundersøgelser.

En kortfattet Oversigt over dets Forhandlinger.

Ved *H. C. Larsen.*

Paa Landhusholdningsselskabets Generalforsamling den 17. December 1909 henstillede Professor, Dr. phil. *K. Rørdam* til Selskabets Præsidium at nedsætte et Udvalg til at tage forskellige Spørgsmaal vedrørende den landøkonomiske Jordbundsundersøgelse under Overvejelse, herunder ogsaa Spørgsmaalet om, paa hvilken Maade de stedfindende landøkonomiske Jordbundsundersøgelser kunde bringes i Samarbejde (jvfr. Tidsskrift for Landøkonomi 1910, Side 286—87).

Jordbundsundersøgelser med specielt landøkonomiske Formaal har ikke hidtil herhjemme — saaledes som Tilfældet er med de almindelige geologiske Undersøgelser — været udførte i større Omfang efter en bestemt udformet Plan. I de senere Aar er denne Gren af Jordbundsforskningen imidlertid taget op af forskellige landøkonomiske Institutioner i en noget videre Udstrækning end tidligere, saaledes af Det danske Hedeselskab, De samv. danske Landboforeninger, Statens Forsøgsvirksomhed i Plante-kultur og Kommissionen for Danmarks geologiske Undersøgelse. Men nogen nærmere fastslaaet Samvirken mellem Institutionerne var dog endnu ikke etableret, og den Mulighed var saaledes ikke udelukket, at der paa den land-

økonomiske Jordbundsundersøgelser Omraade efterhaanden kunde opstaa sideordnede og delvis konkurrerende Virksomheder, der let vilde kunne medføre Spild af Kræfter og Midler og blive til Skade for en sund og god Udvikling af denne for Landbruget betydningsfulde Sag.

Selskabet ansaa det derfor for meget ønskeligt, at der virkedes hen til et nærmere ordnet Samarbejde mellem Institutionerne om saa vidt muligt bestemt formulerede Opgaver, og det fandt, at et saadant Samarbejde mest passende vilde kunne forberedes gennem et fagkyndigt Udvalg, bestaaende af Repræsentanter for de nævnte Institutioner, samt at Ledelsen af dets Arbejde burde overdrages Kommissionen for Danmarks geologiske Undersøgelse, hvis hittidige Arbejder sikkert for en væsentlig Del maatte lægges til Grund for de fortsatte Undersøgelser. Selskabet anmodede derfor Kommissionen om paa den anførte Maade at nedsætte et Udvalg med det Formaal:

1) at bringe et Samarbejde i Stand mellem Danmarks geologiske Undersøgelse, Det danske Hedeselskab, De samvirkende danske Landboforeninger og Statens Forsøgs-virksomhed i Plantekultur angaaende de landøkonomiske Jordbundsundersøgelser,

2) at paapege de Opgaver paa de landøkonomiske Jordbundsundersøgelser Omraade, som det vil være ønskeligt at tage op, og

3) at angive i Hovedtrækkene de Fremgangsmaader, der bør anvendes ved Undersøgelsernes Gennemførelse.

Kommissionen efterkom denne Opfordring, og Udvalget, der blev nedsat i Forsommeren 1910, kom til at bestaa af følgende Herrer: Statsgeolog, Dr. phil. *Victor Madsen* og Dr. phil. *Poul Harder*, valgte af Kommissionen for Danmarks geologiske Undersøgelse, Kammerherre, Hofjægermester *C. Bech* og mag. scient. *A. Mentz*, valgte af Det danske Hedeselskab, Konsulenterne *O. H. Larsen* og *M. K. Kristensen*, valgte af de samvirkende danske Landboforeninger, Professor *T. Westermann* og Laboratoriebestyrer *Harald R. Christensen*, valgte af Statens For-

søgsvirksomhed i Plantekultur, samt Professor *K. Rørdam* og Sekretær i Statens Planteavlssudvalg *H. C. Larsen* som Repræsentant for Landhusholdningsselskabet.

Under Ledelse af Kommissionens Formand, Generalmajor *L. le Maire*, afholdt Udvalget i Løbet af Sommeren og Efteraaret 1910 en Række Møder, ved hvilke Forhandlingerne formede sig om følgende, af Professor *T. Westermann* angivne Program for Udvalgets Arbejde:

1. Skaffe Grundlag for Bedømmelse af Jordens Anvendelighed:
 - a. Til forskellig teknisk Brug,
 - b. Til Grundforbedring af Kulturjord (f. Eks. Mergel),
 - c. Til Dyrkning.
2. Skaffe Grundlag for Valg af Kulturforholdsregler ved:
 - a. Grundforbedring af fysiske Egenskaber samt Regulering af Fugtighedsforholdene,
 - b. Forbedring af kemiske og biologiske Egenskaber (Gødskning, incl. Tilførsel af Kalk),
 - c. Periodisk Bearbejdning,
 - d. Valg af Kulturplanter.
3. Skaffe Grundlag for Bedømmelse af Jordens Værdi til Dyrkning:
 - a. I Handel og Vandel,
 - b. Som Beskatningsobjekt.

Punkterne 1 a og 3, om Jordens Bonitering og dens Benyttelse til teknisk Brug, gav Anledning til en Del Diskussion; men en nærmere Udredning af disse i og for sig vigtige Spørgsmaal blev dog af Udvalget anset for at ligge uden for dets Opgave.

1 b. Grundlag for Bedømmelse af Jordens Anvendelighed til Grundforbedring af Kulturjord.

Mergelundersøgelser. Af Hensyn til Mergelspørgsmaalets store Betydning og til den stigende Interesse for en rationel Opsøgning og Udnyttelse af Mergellejer bør, efter Udvalgets Opfattelse, Mergelundersøgelser foretages i større Omfang end hidtil og efter bestemte Regler.

Følgende Regler for Undersøgelse af Mergel fra større Lejer vedtoges:

- 1) Mængden af kulsur Kalk i pCt. af Tørstoffet (af den Del af Mergelen, der har en Finhedsgrad af under 2 mm) beregnes paa Grundlag af Kulsyrebestemmelser, der foretages ved simple Metoder. Der udføres saa mange Analyser, at man faar et fyldigt Indtryk af Lejets Ensartethed. Om muligt foretages Analyserne paa Gennemsnitsprøver, men disse maa ikke indeholde Mergel af forskellig Beskaffenhed.
- 2) I et mindre Antal Prøver bestemmes Vandmængden i den jordfugtige Mergel.
- 3) Vægtfylden af de samme Prøver beregnes paa Grundlag af Rumfangsbestemmelse.

Til de under 2 og 3 nævnte Bestemmelser maa ved Undersøgelser i Marken udtages særlige Prøver.

- 4) Paa Grundlag af Bestemmelserne 1, 2 og 3 angives Indholdet af kulsur Kalk i Mergelen, saaledes som denne forekommer i Lejet, i kg pr. m³ og pr. 1000 kg jordfugtig Mergel.
- 5) Mergelens fysiske (petrografiske) Beskaffenhed angives fyldigt (stenet, stenfri, sandet, leret, brokket, lagdelt, ikke lagdelt) og med Tilføjelse af den geologiske Betegnelse. I særlige Tilfælde bør maaske foretages Lerbestemmelse efter en nærmere fastsat Metode.
- 6) I et lille Udvalg af Prøver bestemmes Kali og Fosforsyre efter nærmere vedtaget Metode og angives i kg pr. m³.
- 7) I særlige Tilfælde foretages Undersøgelser for Kvælstof (absolut Mængde) samt for skadelige Stoffer.

Spørgsmaalet om **Ordning og Fordeling af Arbejdet** mellem Institutionerne var Genstand for en meget indgaaende Forhandling, der væsentlig drejede sig om Institutionernes indbyrdes Samarbejde og Medvirkning ved Mergelundersøgelsernes praktiske Gennemførelse. Særlig havde man Opmærksomheden henvendt paa en Deling saaledes, at Mergellejernes Opsøgning overdroges Danmarks geologiske Undersøgelse, medens Ordningen af Arbejdet vedrørende Lejernes Udnyttelse henvistes til Hedeselskabet, og Mergelens Undersøgelse foretoges af en af disse Institutioner. Dette vilde have været stemmende med det Princip, der laa til Grund for Udvalgets Arbejde, at **Opgaverne bør fordeles** mellem Institutionerne og den enkelte Opgave, d. v. s. en Række ensartede Undersøgelser, f. Eks. Mergelanalyser, r o g t e s a f

en enkelt Institution. Men det viste sig i dette Tilfælde vanskeligt at gennemføre paa en tilfredsstillende Maade, selv naar der toges særlige Hensyn til de enkelte Undersøgelers Omfang og Beskaffenhed, da begge de paagældende Institutioner allerede havde paabegyndt delvis de samme Arbejder. Det var derfor en Forudsætning for den trufne Ordning, at de i videst muligt Omfang skulde samarbejde ved de forskellige Arbejders Gennemførelse.

Ved Forhandlingen om Fremgangsmaaden ved Requisition af Undersøgelserne lod Udvalget sig særlig lede af Hensynet til Ønskeligheden af, at de lokale Landboforeninger og Husmandsforeninger, i hvilke Mergelspørgsmaalet i længere Tid har staaet paa Dagsordenen, og som bedst vilde kunne virke for Sagen blandt Landmændene i de forskellige Egne af Landet, som Mellemed mellem disse og Institutionerne og som Rekvirenter af Undersøgelserne blev direkte medvirkende og interesserede i Sagen, samt at Konkurrence med de private kemiske Laboratorier burde undgaas.

Der vedtoges derefter følgende:

»Begæringer om Opsøgning af Mergellejer og Mergelens Undersøgelse rettes til Landboforeningerne eller Husmandsforeningerne, der vil kunne faa Arbejdet gennemført ved Bistand fra Hedeselskabet eller Danmarks geologiske Undersøgelse.

Henvendelser kan dog som hidtil ske direkte til Hedeselskabet.

Til Begæringerne benyttes Skemaer, der udleveres gratis.«

Taksterne saavel for Arbejdet i Marken som for Analyserne skulde fastsættes ved nærmere Forhandling mellem Danmarks geologiske Undersøgelse og Hedeselskabet, idet man vedtog her og ved alle øvrige Undersøgelser, som Udvalget beskæftigede sig med, saa vidt muligt at følge det Princip, at kun de direkte Ud-

gifter ved Undersøgelserne dækkes, saaledes at vedkommende Institution hverken faar Gevinst eller Tab derved.

S k e m a e r til Begæring om Mergelundersøgelser med Angivelse af Oplysninger om stedlige Forhold og for Mergelprøvernes Vedkommende med Vejledning til Prøveudtagningen blev udarbejdede af Udvalget og faas ved Henvendelse til Landboforeningerne, Husmandsforeningerne eller Hedeselskabet.

U n d e r s ø g e l s e af Mineraljord og Humusjord. Hvor Formaålet er at forbedre en Jords ensidig uheldige Egenskaber, benyttes, som bekendt, foruden Mergel anden Mineraljord, saaledes navnlig Sand eller Ler til Kultivering af Mosejord, sjældnere Humusjord til Agerjord eller Ler til Sandjord. Før at kunne sikre sig et godt Resultat af Grundforbedringsarbejdet vil det dog være nødvendigt i hvert enkelt Tilfælde at tage Hensyn til det paagældende Materiales fysiske og kemiske og undertiden ogsaa til dets biologiske Beskaffenhed. Men om de Krav, der i saa Henseende bør stilles under forskellige Forhold, savnes tilstrækkelig fyldig og paalidelig Oplysning.

I Betragtning heraf vedtoges følgende:

»Under Henviisning til de Undersøgelser, der har været planlagte og paabegyndte af Fællesudvalget for Mosedyrkning (se Tidsskrift for Landbrugets Planteavl, 1904, 11. Bind, S. 365—75) og Fællesudvalget for Moseundersøgelser (se Aarsberetning om Statens Planteavlsudvalgs Virksomhed 1907—1908, S. 100—104) henleder Jordbundsudvalget de hertil egnede Institutioners (Landbohøjskolen og Statens Forsøgsvirksomhed i Plantekultur) Opmærksomhed paa Betydningen af nærmere Undersøgelser og Forsøg til Vejledning for Grundforbedring af Kulturjorders uheldige ensidige Egenskaber med særligt Henblik paa Undersøgelse af Mineraljord til Grundforbedring af Humusjorder.

Da der dog paa forskellige Omraader, navnlig med Hensyn til de paagældende Jorders kemiske Sammensæt-

ning (f. Eks. Indhold af Kali og Kalk i Mineraljord til Paaførsel paa Mosejord, Kvælstof i Humusjord til Grundforbedring af Lerjord og Sandjord), haves tilstrækkeligt Grundlag til Bedømmelse af Materialets Anvendelighed, bør saadanne Undersøgelser straks kunne iværksættes. Dette kan ligesom for Mergelens Vedkommende ske ved, at Begæringer rettes til Landboforeningerne eller Husmandsforeningerne, der vil kunne faa Arbejdet gennemført ved Bistand fra Hedeselskabet eller Danmarks geologiske Undersøgelse.

Henvendelser kan dog som hidtil ske direkte til Hedeselskabet.*

1 c. Grundlag for Bedømmelse af Jordens Anvendelighed til Dyrkning.

Man havde her navnlig Opmærksomheden henvendt paa alle raa Jorder, særlig Hede- og Mosejorder, Klitarea-ler, udtørret Søbund samt Kær-, Marsk- og Klægjorder. Ofte benyttes Hedejord og andre tarvelige Jorder til Agerkultur, hvor anden Anvendelse maa forudsættes at være mere rentabel. Efter Udvalgets Anskuelse burde der fra interesserede Institutioners Side gøres et Arbejde for gennem Forsøg og Undersøgelser, Indsamling af Oplysninger om Driftsregnskaber o. lign. at tilvejebringe et saa fyldigt Materiale som muligt til Bedømmelse af saadanne Jorders Dyrkningsværdi ved forskellig Benyttelse, saaledes at det kunde blive muligt at angive Grænser for, hvilke Arealer der burde opdyrkes, og hvilke der rettest burde anvendes paa anden Maade.

Udvalget udtalte sig herom saaledes:

»Jordbundsudvalget anser det for ønskeligt, at der søges tilvejebragt større Klarhed over Betydningen af Jordens Art, specielt dens fysiske Egenskaber og Grundvandstandens Højde, for Valget af dens Benyttelse til Plantning, Ager eller Eng m. m.

Som et Forhold af særlig Betydning henstilles til de dertil egnede Institutioner (Hedeselskabet, Hedebruget og

Landboforeningerne), at der ved Indsamling af Oplysninger og Udvalg af typiske Arealer til nærmere kontrolleret Undersøgelse skaffes Grundlag til Bedømmelse af Rentabiliteten ved Benyttelse af mager Sandjord henholdsvis til Agerbrug og Skovbrug.«

2 a. Grundforbedring af Jordens fysiske Egenskaber samt Regulering af Fugtighedsforholdene.

Spørgsmaalet om Tilvejebringelse og Undersøgelse af Grundforbedringsmaterialet blev behandlet under Punkt 1 b. Med Hensyn til Grundforbedring af raa Jorder, af hvilke Mose-, Kær-, Dynd- og Marskjorderne spiller den største Rolle, bør, efter Udvalgets Anskuelse, Undersøgelse til Belysning af de Forhold, der har Betydning for saadanne Jorders Kultur, navnlig deres Indhold af Plante-næringsstoffer og deres fysiske Beskaffenhed i forskellig Dybde, Fugtighedsforhold og Betingelser for Afvanding m. v., søges gennemførte i saa stort Omfang som muligt og efter en lignende Plan som den, der følges ved den grundlæggende Undersøgelse af de danske Moser (jvfr. Henvisningerne i Udtalelsen under Punkt 1 b, Side 638, samt »Mosebladet«, 1908, Nr. 6).

Ved Jordernes Afvanding bestemmes Drænledningernes Afstand i Forhold til deres Dybde hovedsagelig efter Ingeniør *Coldings* Formel. Naar Dræningen har virket en Tid, vil Forholdene imidlertid blive forskellige ved de forskellige Jordarter, idet Lerjorderne forandrer Struktur, bliver lettere gennemtrængelige for Vand og afvandes stærkere end tilsigtet. Undersøgelse af forskellige, dræ-nede Jorders Gennemtrængelighed og Kapillaritet vilde derfor være af Betydning for fremtidige Afvandingsar-bejder.

Følgende Udtalelser om disse Spørgsmaal vedtoges:

»Ved Grundforbedring af Kulturljord med det For-maal at ændre dens uheldige fysiske Egenskaber anvendes hyppig Tilførsel af Jord med modsatte Egenskaber. (Ler til Mose- og Sandjord, Sand til Mosejord og Kalk til stiv

Lerjord). I Forbindelse hermed staar Valget mellem Anvendelse af Mergel eller Kalk og mellem forskellige Slags Mergel under givne, lokale Forhold. Ved de hidtil foreliggende Undersøgelser over Virkningen af slige Grundforbedringer har man sædvanlig ikke holdt de fysiske Virkninger ude fra de kemiske og biologiske, hvilket dog i mange Tilfælde vil være af Betydning, og som et Forhold af særlig Vigtighed skal her nævnes Udforskning af den Rolle, som Humusstofferne spiller for Bevarelsen af Fugtigheden i Agerjorden.

Af de raa Jorder er særlig Humusjordernes Grundforbedring af aktuel Betydning, og det maa meget anbefales, at de Planer for Undersøgelsen af Mosejorder, der er vedtagne af »Fællesudvalget for Mosedyrkning« og »Fællesudvalget for Moseundersøgelser«, suppleres med Bestemmelser for Undersøgelsen af andre Arter Humusjord (Kærjord, Dyndjord og Marskjord) og gennemføres i saa vid Udstrækning, som muligt.

Ved Regulering af Jordens Fugtighed og særlig ved Afvandingen er der langt fra altid taget fornødent Hensyn til Jordens fysiske Egenskaber (Gennemtrængelighed og Kapillaritet), og det vilde derfor bl. a. være ønskeligt til Vejledning for fremtidige Arbejder af den Art at faa gennemført en Undersøgelse af disse Egenskaber paa drænedes Jorder, fra hvilke der maatte foreligge paalidelige Iagttagelser om Resultatet af den foretagne Grundforbedring.«

2 b. Forbedring af Jordens kemiske og biologiske Egenskaber.

Undersøgelser over Jordens Kalktrang blev i 1907—1909 udførte af et Udvalg under de samv. danske Landboforeninger med Bistand af Danmarks geologiske Undersøgelse og Statens Planteavls-Laboratorium. Udførlig Beretning om disse Undersøgelser findes i Tidsskrift for Landbrugets Planteavl, 17. Bind, Side 407—509. Det fremgaar heraf, at man ved Hjælp af simple og billige Metoder i de allerfleste Tilfælde er i Stand til at udtale

sig med Sikkerhed om Jordens Kalktrang. Selv om Spørgsmaalet vel ikke kan siges at være fuldstændig belyst i alle Enkeltheder, er der dog al mulig Anledning for Landmændene til at benytte sig af de indvundne Resultater ved, forinden Mergling eller Kalkning foretages, at lade Jordprøver fra deres Marker undersøge for derigennem lettere og billigere end ved Forsøg at komme til Kundskab om, hvorvidt der er Sandsynlighed for, at Mergel eller Kalk med Fordel kan anvendes paa vedkommende Arealer, og det maa forudsættes, at Landmænd i stort Antal ønsker Jordprøver undersøgte i saa Henseende.

Spørgsmaalet om s a d a n n e U n d e r s ø g e l s e r s O r d n i n g o g G e n n e m f ø r e l s e var derfor Genstand for indgaaende Overvejelse i Jordbundsudvalget, idet man navnlig havde Opmærksomheden henvendt paa at sikre sig en paalidelig sagkyndig Udførelse af Undersøgelserne, for at hele denne vigtige Sag fra første Færd af kunde komme ind i det rette Spor. Metoderne er ganske vist simple, men de kræver dog, særlig ved Azotobacterprøven, en nøje Forstaaelse af biologiske Forhold og tillige landøkonomisk Indsigt, saaledes at der paa Grundlag af Undersøgelserne kan gives Landmændene fornøden Forklaring og Vejledning om Anvendelse af Resultaterne i hvert enkelt foreliggende Tilfælde. Tanken om at henvise Undersøgelserne til de private Laboratorier maatte derfor opgives, da man ikke kunde forudsætte, at disse i Almindelighed sad inde med den fornødne Erfaring og Indsigt paa dette specielle, nye Analyseomraade, og den Vejledning og Kontrol, der af denne Grund vilde være nødvendig ved Udførelsen, ikke kunde etableres.

Det kunde ligeledes vanskelig lade sig gøre at foretage Kalktrangs-Undersøgelserne paa Statens Planteavls-Laboratorium, hvis Bestyrer har sat disse Undersøgelser i System. Laboratoriet er væsentligst oprettet med Arbejde inden for Statens Forsøgsvirksomhed for Øje og er ikke indrettet paa at udføre Masseundersøgelser. Danmarks geologiske Undersøgelse, der, som anført, havde medvir-

ket ved de forberedende Arbejder, erklærede sig imidlertid villig til med Bistand af Statens Planteavls-Laboratorium at paatage sig Undersøgelserne, forudsat at de nødvendige Midler dertil kunde skaffes til Veje, og da en saadan Ordning ogsaa af andre Grunde maatte anses for ønskelig, vedtoges det at søge den gennemført.

Endvidere ansaa man det for ønskeligt paa samme Maade som ved Mergelundersøgelserne at benytte de lokale Landboforeninger og Husmandsforeninger som Medlemmer ved Indsamling og Indsendelse af Jordprøverne og Meddelelse af Resultaterne.

Taksterne for Undersøgelserne skulde, under Overholdelse af det samme Princip som ved Mergelanalyserne, fastsættes ved nærmere Forhandling mellem Danmarks geologiske Undersøgelse og Statens Planteavls-Laboratorium.

Skemaeer til Begæring om Undersøgelse af Jordprøver og til Meddelelse af Oplysning om Jordbundsforhold m. v. paa de Arealer, hvorfra Prøverne stammer, samt Vejledning til Prøveudtagningen, blev udarbejdede af Udvalget og udleveres ved Henvendelse til Landboforeninger eller Husmandsforeninger.

Om Sagen i sin Helhed vedtoges i øvrigt følgende Udtalelse:

»Under Henviisning til Resultaterne af de ved de samvirkende danske Landboforeninger med Bistand af Danmarks geologiske Undersøgelse og Statens Forsøgsvirksomhed i Plantekultur udførte Undersøgelser og Forsøg over Fremgangsmaader til Bestemmelse af Jordens Kalktræng udtaler Jordbundsudvalget Ønsket om en Fortsættelse af Undersøgelserne i Forbindelse med Forsøg med kalktrængende Kulturplanter, eventuelt tillige som Karforsøg, for at man kan naa saa stor Klarhed som muligt paa dette vigtige Omraade.

De foreliggende Resultater bør dog allerede nu udnyttes til Vejledning for Landbrugerne, navnlig ved gennem

simple Undersøgelser af Jordprøver at angive, om der er Sandsynlighed for Kalktrang, eventuelt om der er Anledning til at anstille Dyrkningsforsøg paa den paagældende Jord, for at faa Oplysning om, hvor vidt denne trænger til Kalk, og eventuelt, hvor meget der bør anvendes.

Landmænd, der maatte ønske saadanne Undersøgelser anstillede, kan ved dertil indrettede Skemaer, som udleveres gratis, rette Henvendelse herom til Landboforeningerne eller Husmandsforeningerne, der vil kunne faa Arbejdet gennemført ved Bistand fra Danmarks geologiske Undersøgelse og Statens Planteavls-Laboratorium.

De anvendte Metoder vil findes angivne i Tidsskrift for Landbrugets Planteavl, 17. Bind, 1910.

Forsøgsledere, Konsulenter o. a., der ønsker yderligere Oplysninger, vil kunne modtage saadanne ved Henvendelse til Statens Planteavls-Laboratorium, Henrik Steffens Vej Nr. 4, København V.«

Jordbundsundersøgelser i Forbindelse med Markforsøg blev af Laboratoriebestyrer *Harald R. Christensen* foreslaaet gennemførte i langt større Omfang, end Tilfældet hidtil har været. Ligesom ved Undersøgelserne over Jordens Kalktrang vil der herved sikkert kunne opnaas Resultater af stor Betydning for Jordbruget.

Bestemmelse af Jordens Reaktion og Basicitet burde foretages ved alle lokale Forsøg. Den er simpel og let at udføre, og den giver et dybt Indblik i Jordbundens hele Tilstand. Den kan foruden om Kalktrang give gode Antydninger om Jordens Trang til forskellige andre, vigtige Plantenæringsstoffer, om ensidige Gødningsstoffers relative Værdi, om plantepatologiske Forhold m. v., og den vil utvivlsomt i mange Tilfælde kunne bidrage væsentlig til Forstaaelse af Forsøgsresultater, hvis Tydning man ellers staar tvivlende overfor. Samtidig med denne Bestemmelse vilde det være af ikke ringe Interesse at foretage en ensartet Bedømmelse af Jordens fy-

siske Tilstand (Sværhed, Formuldningsgrad m. v.), hvorved der kunde tilvejebringes et stort Materiale af Betydning for en samlet Bearbejdelse af Forsøgsresultater og for fremtidige Jordbundsundersøgelser.

Som Opgaver for Samarbejde mellem den lokale Forsøgsvirksomhed og Laborativirksomhed maa endvidere særlig nævnes Undersøgelser til Bestemmelse af Jordens Fosforsyre- og Kalitrang. Saadanne Undersøgelser vilde formentlig kunne danne en naturlig Fortsættelse af de foretagne Undersøgelser over Jordens Kalktrang. Anlæg af specielle, fleraarige Markforsøg med dette Formaal for Øje vilde være ønskelig, — for Kaliundersøgelseernes Vedkommende er saadanne allerede planlagte; men selv fra almindelige Gødningsforsøg, der giver tydelige Udslag for vedkommende Stof, vil der sikkert kunne skaffes et godt Materiale til Undersøgelserne. Disse maa, for at finde de bedste Metoder, paa Laboratoriet foretages efter forskellige Principper, hvorom der foreligger en Række Planer og Forslag, som agtes benyttede.

Forhandlingerne om Sagen sluttede med følgende Udtalelse:

»I Betragtning af den gennemgribende Indflydelse, som Jordbundens Reaktion og Basicitet udøver paa dens hele Tilstand, og det nære Forhold, der i mange Tilfælde maa antages at bestaa mellem disse Egenskaber og Resultaterne fra en Række forskellige Markforsøg, udtaler Jordbundsudvalget Ønskeligheden af at faa Undersøgelser herover bragte i Forbindelse med Markforsøg og særlig da med Gødningsforsøg, Forsøg med Lucerne, Bælgæd og Frøblandinger og Forsøg til Bekæmpelse af Plantesygdomme.

Endvidere skal Jordbundsudvalget udtale Ønskeligheden af, at der i Fortsættelse af de foretagne Undersøgelser over Fremgangsmaader til Bestemmelse af Jordens Kalktrang paabegyndes lignende Undersøgelser med det Formaal at finde Fremgangsmaader, der kan give Udtryk for Jordens absolutte Trang til andre Plantenæringsstoffer,

og for Øjeblikket da særlig Fosforsyre og Kali, og at der rundt omkring paa forskellige Jordarter kan blive anlagt fleraarige Forsøg med dette særlige Formaal for Øje.«

2 c. Jordens periodiske Bearbejdning.

Man gaar ved denne frem efter Erfaring og Skøn, og der er mange Meninger om Tidspunkt, Maade, Intensitet og navnlig om den Dybde, hvortil Jorden bør behandles. Dyb Bearbejdning anses for heldig, naar der samtidig kan gødes rigeligt, men der haves mange Eksempler paa, at den har virket skadelig. Spørgsmaalets nærmere Undersøgelse er saaledes af stor Interesse.

Paa lermuldede Jorder ved Askov og Aarslev Forsøgsstationer udføres Forsøg med Dybdebehandling i Forbindelse med forskellig Gødskning; men paa Sand- og Mosejord haves endnu ingen Bearbejdningsforsøg. Enkelte saadanne har været anlagte i Landboforeningerne, men de er nu ophørte, bl. a. fordi det er vanskeligt at finde gode Forsøgssteder. Medens Forsøg med Dybdebehandling maa være stationære, da de skal strække sig over en længere Aarrække, vil mange Bearbejdningsforsøg egne sig godt for ambulant og lokal Forsøgsvirksomhed, og Anlæg af saadanne i Forbindelse med Jordbundsundersøgelser til Belysning af Bearbejdningens Indflydelse paa de forskellige Jorders Tilstand vilde være meget ønskelig.

Følgende Udtalelse herom vedtoges:

»Jordbundsudvalget udtaler Ønskeligheden af, at Forsøg vedrørende Jordens periodiske Bearbejdning, specielt m. H. t. Dybden, bringes i Forbindelse med Undersøgelser over Jordens Art og Tilstand, idet man mener, at Arbejdet efter Opgavens Natur maa henvises til Statens eller Landboforeningernes Forsøgsvirksomhed.«

2 d. Valg af Kulturplanter.

Der er herved ikke alene tænkt paa Valget af de enkelte Plantearter og Sorter, men ogsaa paa den Rækkefølge, hvori de bør komme i Sædskiftet, samt paa deres

relative Ydeevne under forskellige Jordbundsforhold. Til Belysning af disse Forhold vilde Undersøgelse af de forskellige Jordlags Beskaffenhed paa de Steder, hvor Arts-, Varietets- og Sædskifteforsøg udføres, være meget ønskelig.

Udvalget udtalte sig herom saaledes:

»Med Henblik paa den store Indflydelse, Jordens Beskaffenhed i øvre og dybere Lag, Grundvandets Højde m. m. over paa de forskellige Kulturplanters relative Ydeevne, henstiller Jordbundsudvalget, at der til de af Staten og Landboforeningerne udførte Arts-, Varietets- og Sædskifteforsøg knyttes særlige Jordbundsundersøgelser.«

Sluttelig vedtoges det gennem de Institutioner, der var repræsenterede i Jordbundsudvalget, at støtte et Andragende til Kultusministeriet fra Kommissionen for Danmarks geologiske Undersøgelse om Statsbevilling til Bestridelse af Udgifterne ved de Arbejder, der af Udvalget var henviste til Udførelse under Kommissionen, særlig Mergel- og Kalktrangs-Undersøgelserne. Kommissionen opnaaede herved, første Gang for Finansaaret 1911—12, en forøget Bevilling paa 15,000 Kr. til landøkonomiske Jordbundsundersøgelser.

Statskonsulenternes Indberetninger for Aaret 1911.

IV.

Beretning fra Statskonsulent i Husdyrbrug *Peter Aug. Mørkeberg.*

Det røde danske Malkekvæg og Svineavlens har som sædvanlig lagt fuldt Beslag paa min Tid. Og mine Assistenters ved Svineavlens Ledelse har ligeledes haft Opgaver nok vedrørende Svineavlens Fremme i den Del af deres Tid, som staar til Raadighed i saa Henseende.

De daglige Opgaver er de samme fra Aar til andet. Jeg udnytter min Tid saa godt som muligt i den Hensigt at holde mig kendt med Strømningerne i de Avlsretninger, hvis Drift jeg særlig har at varetage, og skriftligt og mundtligt besvarer jeg de Spørgsmaal, som forelægges mig af Private og Institutioner, hvornæst jeg ved Foredrag og Møder samt ved min Nærværelse paa Dyrskuer og ude i private Bedrifter, som ogsaa ved Artikler i Fag- og Dagspressen søger at paavirke Udviklingen af Kvæg- og Svineavlens i de Retninger, som jeg anser mest formaalstjenlige. Disse dagligdags Sager skal jeg ikke søge at udpensle nærmere, men jeg skal i det følgende omtale enkelte af de Opgaver, som særligt har lagt Beslag paa mig i det forløbne Aar. Dog maa jeg forudskikke den Bemærkning, at der i Aaret 1911 har været et Par usædvanlig hæmmende Momenter for Frem-

skridt i Kvæg- og Svineavl, nemlig Mund- og Klovesygen, som i kendelig Grad har hindret Udveksling af Avlsdyr mellem forskellige Bedrifter og Landsdele, og den forestaaende Revision af Husdyrloven, som har dæmmet op for en kraftig Udvikling af Foreningslivet og for Initiativet til Nydannelser.

Konkurrencerne mellem hele Kvæghold har som sædvanlig optaget mig en Del. I 1911 er den 6. 2aarige fynske Konkurrence afsluttet og den 4. 2aarige sjællandske indledet. Ved begge disse Konkurrencer har jeg været Medlem af Dommerudvalget.

Til den nævnte fynske Konkurrence havde der meldt sig 16 Deltagere og til den sjællandske 12. Det er en alt for ringe Deltagelse. Vi har ingen solidere Foranstaltning til Kvægavlens Fremme end netop disse Konkurrencer. Hensigten med dem er at kontrollere de Besætninger, som udnyttes, eller som burde udnyttes, som Avlscentre, og at offentliggøre Resultatet af de indgaaende Undersøgelser, saa der kastes et klart Lys ind over Besætningernes Avlsværdi. Konkurrencerne har Betydning for Deltagerne, fordi disse bringes ind paa en planmæssig Ledelse af Avlen ad de Veje, som de selv finder mest formaalstjenlige. Og de har Betydning for de almindelige Kvægbrugere, som ønsker at købe Avlsdyr fra de Steder, hvor der er størst Sandsynlighed for, at Nedartningsevnen af visse attraaede Egenskaber kan erhverves. Alle de Opdrættere, som ønsker at sælge Avlsdyr, og som formoder, at deres Besætninger har en betydelig Avlsværdi, burde derfor deltage i Konkurrencerne. Og de burde vedblive at deltage i disse, fordi Besætningerne som Regel kun en forholdsvis kort Tid bliver staaende paa samme Standpunkt. Enten gaar de fremad eller ogsaa tilbage; Anerkendelsen som Avlscenter, der erhverves ved Konkurrencens Slutning, har kun Værdi i en begrænset Periode. Endnu findes der Besætninger her i Landet, som erhvervede Prædikament af Avlscenter ved Konkurrencerne i Begyndelsen af dette

Aarhundrede, og som ikke senere har konkurreret, der fremdeles pranger med Navnet: »Statsanerkendt Avlscenter«; dette er meningsløst.

Kendsgerningerne viser, som nævnt, at Tilslutningen til Konkurrencerne er forholdsvis ringe. Det er ikke uden Betydning at undersøge Aarsagerne hertil. En af disse er netop den skarpe Kontrol, som Deltagerne maa underkaste sig gennem en 2aarig Periode. Adskillige af de Besætninger, der udnytted som Avlscentre, der altsaa praktisk talt er Avlscentre, taaler ikke Dagens Lys, fordi deres Kvalitet ikke svarer til det Ry, som de besidde; en indgaaende Kontrol vilde altsaa skade dem. At Ejerne af saadanne Besætninger ikke ønsker at konkurrere, er indlysende. En anden Aarsag er den forholdsvis høje Afgift, som Deltagerne maa betale. I den 6. 2aarige fynske Konkurrence har hver Deltager maattet betale 4 Kr. pr. Ko, og i 4. 2aarige sjællandske maa der endog betales 6 Kr. pr. Ko for de 2 Aar, som Konkurrencen varer. Dette er mange Penge i Forhold til Medlemsbidraget i de almindelige Kontrolforeninger, der sædvanlig andrager $1\frac{1}{2}$ —2 Kr. pr. Ko aarlig. Den væsentligste Aarsag til den ringe Deltagelse er dog den Opfattelse blandt Ejerne af Avlscentrene, at Kunderne, de Kvægbrugere, som køber Avlsdyrene, ikke forlanger indgaaende kontrollerede Oplysninger om Afstamningens Værdi, Midler til Belysning af de enkelte Individets Nedartningsevne. Trods al Oplysning og Agitation er det fremdeles Avlsdyrenes Eksteriør, der spiller Hovedrollen ved Indkøbet. Og selv hvor der lægges Vægt paa Ophavsindividernes Præstationer, er man ikke nøje-regnende nok m. H. t. Tallenes Oprindelse. For almindelige Købere er de Oplysninger om Afstamning og Præstation, som stammer fra Kontrolforeningerne, lige saa gode som Konkurrencernes med stor Nøjagtighed og sagkyndig Kritik udarbejdede Materiale.

Det var ønskeligt om Landbrugerne i Almindelighed snart blev mere nøjeregnende paa det her omtalte

økonomiske Omraade — Nedartningsevne er nemlig en sjælden og meget værdifuld Egenskab. Frugten heraf vilde være, at de egentlige Opdrættere blev tvungne ind i Konkurrencerne, som derved vilde komme til at gøre den tilsigtede Nytte, at udpege alle de Avlscentre, som duer noget og at vise de uægte Avlscentre tilbage til deres rette, mere beskedne Plads.

Kvægavls- og Kontrolforeninger har navnlig lagt Beslag paa mig ved Deltagelsen i de provinsielle Aarsmøder, som er afholdte af disse Institutioners Fællesledelser, og i andre Møder, som har været forberedende for disse. Fra dette Felt er der ikke noget nyt at berette. Der har ikke været Fremgang i Antallet af Kvægavls- og Kontrolforeningerne i det omhandlede Aar. Man har ikke villet gaa til Nydannelser, før man erfarede, hvad den nye Husdyrlov havde at byde paa. Mund- og Klovesygen har ogsaa virket hæmmende. Nogen Fremgang i Kvaliteten af det Arbejde, som udføres indenfor de enkelte Foreninger, er derimod umiskendelig, selv om der endnu er langt igen til det Maal, man har sat sig angaaende Arbejdets Udførelse og Udnyttelse. Det er saaledes fremdeles vanskeligt at faa de nøjagtige Oplysninger frem om Foderforbruget.

I Aarets Løb blev det ved en tilfældig Omstændighed oplyst, at man til en Kontrolforening paa Fyn havde faaet udleveret nogle Butyrometre, som ikke var ganske nøjagtige. Det var ikke af de saakaldte originale Butyrometre, som forarbejdes under Dr. *Gerbers* Ansvar, men Efterligninger af disse. Paa Foranledning af Fællesledelsen for fynske Kontrolforeninger blev der saa foretaget en Undersøgelse af Materiellet, som anvendes til Undersøgelsen af Mælkens Fedtindhold i alle fynske Kontrolforeninger. Og det viste sig, at adskillig af de ikke-originale Butyrometre benyttedes, de var lidt billigere i Indkøb end de ægte. Disse eftergjorte Butyrometre blev derefter prøvede, og det viste sig, at de fleste var nøjagtige. Nogle var imidlertid misvisende. Disse

blev straks erstattede af ægte *Gerber'ske* Butyrometre. Og det er Hensigten efterhaanden kun at arbejde med de ægte. I andre Landsdele er lignende Forhold paa vist. Antagelig vil man i Løbet af kort Tid faa ægte *Gerber'ske* Butyrometre i alle danske Kontrolforeninger.

Dyrskuerne har jeg atter i Aar besøgt i saa stor Udstrækning som muligt. Paa disse Pladser har jeg særlig Lejlighed til at se de unge Stamdyr, som staar til Disposition. I det hele giver Dyrskuerne mig hvert Aar nye Indblik i Avlens Udvikling og Standpunkt. Og paa Dyrskuerne mødes jeg med Opdrætterne og med de Landmænd, som er særligt interesserede i de Retninger af Husdyrbruget, som jeg har at tage mig af.

Dyrskuereglerne har jeg ogsaa i Aar haft Lejlighed til at beskæftige mig med. Særlig har jeg deltaget i Underhandlinger om nye Dyrskueregler for Statstyreskuet paa Fyn. Kvægavlens Ledelse i denne Landsdel spiller en meget stor Rolle, hvilket bl. a. fremgaar af den Kendsgerning, at over Halvdelen af de Tyre af rød dansk Malkerace, som præmieres paa samtlige Statstyreskuer i Landet, er tillagt paa Fyn. Det er derfor heldigt, at man paa de fynske Fællesskuer stiller strenge Fordringer til Mælkens Fedtindhold, Mælkeydelsen og Smørudbyttet hos de præmierede Tyres Mødre. Indtil 1911 har den samme Fordring ikke været stillet til de paa de fynske Statstyreskuer præmierede Tyres Mødre. Men nu er der bragt Overensstemmelse til Veje mellem de 2 store fynske Skuer. Det var Frugten af Dyrskue-reglernes Behandling der. De nye Regler for Statstyreskuet traadte i Kraft 1911. Ogsaa for Sjællands Vedkommende har jeg deltaget i Forhandlinger om Dyrskueregler, idet jeg har været med til at udarbejde Reglerne for det forestaaende sjællandske Fællesdyrskue.

Svineavlens har beskæftiget mig meget. I Aarets Løb har jeg foretaget en Rejse til England for at indkøbe Svin til de danske Yorkshirecentre. Som omtalt i forrige Aarsberetning samledes Formændene for

Statens 7 Bedømmelsesudvalg for Svineavlscentre med Ejerne af de danske Yorkshirecentre til et Møde i Esbjerg i December 1910. Mine Assisterter ved Svineavlens Ledelse og jeg var ogsaa til Stede. Man enedes her om, at adskillige af Yorkshirecentrene her i Landet trængte til Blodfornyelse fra Modercentrene i England. Og flere af de tilstedeværende Opdrættere anmodede om, at et Indkøb af Stamdyr derovre fra maatte finde Sted. En af Centerejerne, nemlig Gaardejer *H. P. Hansen*, Sdr. Esterbølle, paatog sig at foretage Indkøbet, og Direktør *Ankjær* og jeg anmodedes om at bistaa ham. Forinden Afrejsen besøgte jeg alle Yorkshirecentrene for at forhandle med Ejerne om, hvad de særlig trængte til. Og i Midten af Maj foregik Rejsen til England. Efter Erfaringerne fra tidligere Indkøbsrejser maatte vi formode, at det var et meget heldigt Tidspunkt, vi havde valgt, idet vi mente at være berettigede til at gaa ud fra, at Staldene var fulde af unge salgbare Avlsdyr. Det var nemlig før Dyrskuetiden, og Indkøbet til andre Lande plejer ikke at foregaa før Dyrskuerne. Saaledes var det imidlertid ikke. Tyskere, Østrigere og Russere havde hjemstøgt mange af Opdrætterne, inden vi kom, og mod tidligere Sædvane havde flere af de betydelige Opdrættere holdt Auktion over Avlsdyr i Marts Maaned. De engelske Yorkshireopdrættere vil af Hensyn til Udstillinger paa Dyrskuerne helst have Søerne til at fare i August og Januar Maaneder. Og det var navnlig blandt Augustgrisene, at nævnte Udlændinge havde gjort en stor Høst. Udvalget, som stod til vor Raadighed, var altsaa noget indskrænket. Men der var dog ikke gjort saa store Indhug i Januargrisene, og adskillige af Grisene fra August var ogsaa holdt tilbage, særlig af Hensyn til de gode Kunder fra Canada, som endnu ikke havde indfundet sig. Saa var der ogsaa de Gylte og unge Orner, som Opdrætterne havde holdt igen til eget Brug, at vælge imellem, og dertil alle Udstillingsdyrene, som der var rigelige Mængder af, men som ikke kunde sendes

bort, før Dyrskuerne var afholdte. Udvalget var altsaa begrænset, men dog ikke helt ringe. Og Priserne, som forlangtes, var højere end dem, vi plejer at betale; Repræsentanterne for de store Nationer, der havde været forud for os, er ikke saa nøjeregnende som vi, og Salget til disse havde Opdrætterne i frisk Minde, men de engelske Opdrættere vil gerne sælge Avlssvin til Danmark, det er en Reklame for dem, siger de. Det hjalp os maaske noget med Hensyn til de Priser, vi maatte betale. En anden Vanskelighed mødte os ogsaa denne Gang. Den angik Svinenes Type. Flere engelske Opdrættere arbejder for Tiden paa at forcere Størrelsen, og medens dette staar paa, tages der ikke saa meget Hensyn til Ædelhedsgraden og til Legemets harmoniske Udvikling, særlig Bagkroppens og Skinkernes Form. Følgen af disse Omstændigheder var, at vi maatte rejse meget omkring. Vi besøgte ca. 30 Opdrættere, særlig i Midtengland. Vi købte navnlig unge Dyr, fødte i Januar, men ogsaa enkelte udsøgte Eksemplarer, fødte i August 1910 samt et Par 2aarige Orner. Vi søgte ikke særlig Dyr, der var præparerede til Forsommerens Udstillinger. Disse er vel ualmindelig smukke og vægtige i Forhold til Alderen, men den store Fedtmængde kan jo dække adskillige Svagheder, ligesom Avledygtigheden kan have taget Skade ved den stærke Forcing. Vi søgte navnlig efter typiske Dyr, hørende til gode Familier. Paa hvert Sted satte vi os derfor saa vidt muligt ind i Familieforholdene, inden Indkøbet foretoges. Enkelte af de Svin, vi købte, skulde paa Royal Agricultural Show, inden vi kunde faa dem hjem. Dyrene blev derfor afsendte i 3 Hold. Ialt købtes 9 Orner og 7 Søer til Ejere af danske Yorkshirecentre og 4 Orner og 4 Søer til Gros-serer *Ladefoged*, bestemte til Oplandet for de Svine-slagterier, hvorfra denne sælger Flæsket i London. Alle disse Dyr var af den store Yorkshirerace. Dernæst købtes en Orne af Berkshirerace til Forpagter *Ehnhuus*, Hindsgavl. Svinene indkøbtes fra 6 forskellige Opdrættere.

Der er ikke saa faa Vanskeligheder ved at foretage saadanne Indkøb. Saaledes maa man først danne sig et Skøn om Sundhedstilstanden i det Center, hvorfra man ønsker at købe. Dernæst maa man sørge for at faa de behørige Attester om Sundhedstilstanden i Distriktet. Og saa er der Betalingen af Dyrene. Vi har gjort det til en ufravigelig Regel, at Svinene købes f. o. b. i sund Tilstand. De er nemlig uden Værdi for os, hvis de af en eller anden Grund tilbageholdes paa Vejen fra Opdrætteren til vort Skib, eller hvis de bringes ombord i syg Tilstand. Derfor antager vi en Dyr læge i Eksport-havnen. Først naar denne anerkender Svinene for sunde efter Indladningen, er Betalingen forfalden. Pengene maa derfor deponeres paa et Sted, som de engelske Opdrættere anerkender for solidt. Og her er Det danske Generalkonsulat i London os til uvurderlig Nytte. Der indbetaler vi Pengene, og derfra udbetales de direkte til Opdrætteren, saa snart Meddelelse er indgaaet om, at Dyret er indladet i sund Tilstand. Generalkonsulatet er kendt og anerkendt af alle de engelske Opdrættere, vi har henvendt os til.

Da denne Del af Rejsen var overstaet, forblev jeg endnu en Tid i England, jeg var derovre i 5 Uger. Jeg benyttede nemlig Lejligheden til at besøge en Del af de Agenter, som sælger vort Flæsk i London og Midtengland, og med flere af disse Agenter besøgte jeg nogle af de store Flæskegrosserer samt en Del af de Butikker, hvor Detailsalget foregaar, alt i den Hensigt at faa et første Haands Indtryk angaaende Englændernes Vurdering af dansk Flæsk. Naar Lejlighed gives, foretager jeg en Undersøgelse af den Art. Jeg maa have fast Grund under Fødderne, naar jeg skal give Raad angaaende Svineavlens Ledelse, og dertil hører Kendskabet til vore Kunders Vurdering af Flæsket. Desuden sætter flere af Kunderne Pris paa et saadant Besøg. De anser det som et Bevis for, at vi Danske anstrenger os for at tilfredsstille deres Fordringer, og at den danske

Stat varetager Landmændenes Interesser i saa Henseende. Det Hovedindtryk, som jeg modtog ved disse mange Besøg var, at man gennemgaaende var tilfreds med det danske Flæsks egentlige Kvalitet. Men det var noget vanskeligt at faa en indgaaende Samtale netop om dette Emne denne Gang. Man var optaget af andre Betragtninger, som maatte have Luft. I Manchester kunde Kunderne næsten ikke tale om andet end Lage i dansk Flæsk. Der var alt for meget Lage. Flæsket tabte for meget i Vægt under og efter Røgningen. Og man mente, at Karsaltningen var Aarsag til, at Flæsket var mere lagefyldt end tidligere. Dette Forhold maatte rettes; thi det bragte vore Kunder Tab. Denne Sag sorterer imidlertid ikke under mig, det er Svineslagteriernes Sag, og Andelsslagteriernes Fællesledelse har jo ogsaa gjort Forsøg paa at faa denne Sag i Orden. I London talte man ogsaa højlydt om det lagefyldte Flæsk. Men mere endnu var man dog her optaget af Maaden, hvorpaa dansk Flæsk nu sælges i London. Denne Maade var mange utilfreds med. — Hvis ikke disse to Forhold bliver rettede, spaaede man ikke godt for det danske Flæsks Fremtid. — Men heller ikke den sidste Anke vedrører de Forhold, som jeg særlig har at varetage, den vedrører ikke Svineavlen og Svinets Fødring og Pleje. — En interessant Udtalelse modtog jeg af en meget kendt Flæskeskøbmand i London, som har Slagterier baade i Danmark og Irland. »Det gaar godt med det danske Flæsk,« sagde han, »det er ikke i Tilbagegang, men det irske gaar ikke fremad.« I flere Aar havde Ejerne af Slagterierne kunnet forbedre det irske Flæsk ved Udstationering af Yorkshireorner, Tamworthorner og Berkshireorner. Men det lader ikke til, at disse har samme gunstige Indvirkning mere. Han ønskede et godt Raad herfor. Det kunde jeg selvfølgelig ikke give ham, da jeg ikke i de senere Aar har undersøgt Forholdene derovre. Men for nogle Aar siden havde jeg ret indgaaende Kendskab dertil. Den Gang havde man endnu en irsk

Landrace, som ved Parring med Yorkshireorner gav Flæsk af fortrinlig Kvalitet. Siden den Tid er Benyttelsen af Yorkshireorner fortsat, uden at man har gjort noget for at bevare den irske Landrace. Yorkshireornerne har derfor ikke mere de gode irske Landsøer at arbejde med. Heri ligger maaske Aarsagen til den mindre heldige Tilstand nu. Og dette bør vi vist tage os til Indtægt. Vi har jo taget Arbejdet op, at bevare og udvikle vor Landrace. Og dette Arbejde bør vi vist fortsætte med endnu større Energi end hidtil. Saa kan vi rimeligvis bevare Betingelserne for at producere godt Flæsk, som de danske Landmænd kan være tjente med at fremstille.

Saa benyttede jeg ogsaa Lejligheden til at besøge nogle Dyrskuer i England. Jeg saa Dyrskuet for Suffolk, som afholdtes i Ipswich, og jeg saa Englands næststørste Skue, »Bath and West of Englands Show«, som afholdtes helt ovre i Wales ved Bristol-Kanalen i Byen Cardiff.

For en husdyrbrugsinteresseret er det overordentlig interessant og lærerigt at se saadanne store engelske Skuer. Og det er selvfølgelig navnlig interessant, naar man forud har haft Lejlighed til at studere det engelske Husdyrbrug og de engelske Opdrætteres Ejendommeligheder. Man faar da paa Dyrskuepladsen et synligt og let tilgængeligt Udtryk for, hvad Specialisering betyder. Man mærker, at det ikke blot er i Bøgerne, at Mennesket formaar at bøje Dyrenes Anlæg i bestemte Retninger, naar der blot med tilstrækkelig Udholdenhed stræbes mod et bestemt Maal. Naar man vandrer Dyrskuepladsen igennem fra Ende til anden og betragter Heste, Køer, Faar og Svin, som hver især atter er indelt i en Mangfoldighed af Racer, undres man over Variationen indenfor hver Dyreart og den Ensartethed, som er opnaaet indenfor hver af de mange Racer. Man behøver ikke at se i Kataloget for at vide, i hvilken Afdeling man befinder sig, hver af Racerne har iøjne-

faldende Ejendommeligheder. Det er ogsaa interessant at tale med Udstillerne og mærke det indgaaende Kendskab, hver især har til den Race, han dyrker. Man er øjeblikkelig inde paa Navnene, som tilhører bestemte Familier og bestemte Stamdyr indenfor Racen. Mest Opmærksomhed skænkede jeg Kvæg og Svin. Og medens jeg gik Kvægracerne igennem, trængte den Tanke sig stadig frem: hvor kan vi dog derhjemme tale om, at Malkepræget ikke betyder noget. Jo, sandelig er der Forskel paa Kødracernes og Malkeracernes Præg. Kan man ikke se det hjemme, hvor vi næsten kun har med Malkekvæg at gøre, maa man tage udenlands for at faa denne Kendsgerning indprentet. Malkepræget hører Malke-racen til. Og vil vi fremad med vort hjemlige Malkekvæg, maa vi ved Udvalget af Avlsdyr ikke negligere Malkepræget som Tegn paa Nedartningsevne. Med Kvægskuet var forbundet en Konkurrence mellem Malkere. Der var baade kvindelige og mandlige Konkurrenter. — Svinene var inddelte i store og mellemstore Yorkshire, Tamworth, Berkshire og Large Black. Derimod var der ikke fremstillet Svin af »Den lille Yorkshirerace«. I de senere Aar har denne ogsaa nærmest været betragtet som en Kuriositet. De nævnte 5 Svineracer var omtrent lige stærkt repræsenteret paa Skuerne. Heraf kunde man let drage den Slutning, at de ogsaa har samme Udbredelse i Landet. Det er dog absolut ikke Tilfældet. Yorkshiresvinet findes overalt ligesom Kort-hornet. Tamworth- og Berkshiresvin findes ogsaa spredt over hele England, men langt tyndere end Yorkshire-svinene. Det store sorte Svin træffes nærmest kun i Suffolk og Cornwall. Som sædvanlig var de udstillede Svin uhyre fede. I den Retning bør vi næppe tage Eksempel af Englænderne. I Modsætning dertil var det ejendommeligt at betragte Avlsdyrene ude hos Opdrætterne. Medens Søerne holdtes i almindelig godt Arbejdshuld, ligesom hos de gode Opdrættere herhjemme, traf man stadig de egentlige Stamorner, dem som benyttedes

til Avl, i en saa radmager Tilstand, at jeg ikke har set Mage dertil i danske Svinehold. De engelske Opdrættere ansaa dette som nødvendigt for at vedligeholde Frugtbarheden. Stamornerne fik man da heller ikke at se uden med meget Besvær som en særlig Begunstigelse. Derimod vilde Opdrætterne gerne vise Skuedyrene frem.

I Cardiff sælges der ogsaa dansk Flæsk, som kommer i regelmæssige Forsyninger hver Uge. Jeg talte med en af de største Forhandlere, som var meget vel tilfreds med den Vare, som han modtog.

Svineavlscentrene har selvfølgelig beskæftiget mig meget. Mit Arbejde med disse bestaar i det væsentlige i et Samarbejde med mine Assistenten, og vi samarbejder atter med Centerejerne, de lokale Avlscenterudvalg, hvorunder Centrene direkte sorterer, de 7 af Staten nedsatte Bedømmelsesudvalg for Svineavlscentre, Forsøgslaboratoriet og Forsøgsstationerne. Desuden besvarer vi mange Spørgsmaal fra Landmænd i Almindelighed, som ønsker Vejledning angaaende Indkøb af Avlsdyr fra Centrene eller andre Oplysninger om Svinets Avl og Pleje. Mine Assistenten og jeg optræder langt fra med nogen diktatorisk Myndighed i vort Forhold til Avlscentrene, en saadan Myndighed har vi jo heller ikke i Henhold til vor Stilling, men vi optræder raadgivende overfor Centerejerne og Udvalgene, og vi fører i Henhold til Husdyrloven Tilsyn med Centrenes Drift. Det detaillerede Konsulentarbejde er underlagt mine Assistenten, som hver i sit Distrikt regelmæssigt tilser Centrene flere Gange aarligt, en Gang med Statsudvalgene og saa vidt muligt en Gang i Forening med de lokale Avlscenterudvalg. En Gang aarligt samles jeg med mine Assistenten ved det saakaldte Assistentmøde, som i Reglen tager 2 Dage, og som hidtil er afholdt i Dagene omkring Konsulentmødet. Ved disse Assistentmøder afgiver hver Assistent detailleret saavel mundtlig som skriftlig Beretning om Tilstanden indenfor det ham tillagte Omraade, hvornæst vi i Henhold til en forud lagt Dagsorden drøfter

vigtige faglige Spørgsmaal. Desuden staar jeg personlig stadig i Rapport til mine Assistenten, som er forpligtet til at underrette mig om Forhold af særlig Interesse i deres Distrikt. I Henhold til de Oplysninger, jeg saaledes modtager, lægger jeg min Plan, som bl. a. gaar ud paa aarlig at tilse en Del af Centrene. Disse Besøg foretager jeg som Regel sammen med Assistenterne. Vort Maal er jo at bidrage til Svineavlens Fremme. Og selvfølgelig anser vi det i saa Henseende for vigtigst, at Svineavlscentrene bringes til et saa højt Standpunkt som muligt; thi derfra spredes jo Avlsdyrene Landet over, derfra maa den almindelige Landmand hente den Forbedring, som tiltrænges i hans Svinebestand. Og et af de Midler, vi bringer i Anvendelse, er netop Besøget i Avlscentrene. Her gennemgaas Bestanden, saa man faar et klart Indtryk af dennes Eksteriør, og her sørger man for, at Stambogsføringen og det andet til Centret hørende Bogholderi holdes i Orden, samt at Mærkningen af Stamdyrene og Afkommet ikke forsømmes, og ved det indgaaende Kendskab, der saaledes erhverves til Svineholdet og dets indbyrdes Slægtskabsforhold, bliver man rustet til at optræde raadgivende med Hensyn til Centrets Drift. Vore Raad med Hensyn til Svineavlens Ledelse er dog ikke alene byggede paa det saaledes erhvervede Kendskab til Svinenes Egenskaber. Vi søger ogsaa ad andre Veje at danne os et Indblik i Stamdyrenes Nedartningsevne. I saa Henseende følger vi Arbejdet paa Forsøgsstationerne (Elsesminde, Bregentved og Rodstenseje), hvorfra der ydes Bidrag til Belysning af Stamdyrenes Evne til at overføre Trivelighed og Flæskekvalitet paa Afkommet. Mine Assistenten er behjælpelige med at udfinde Forsøgsmaterialet til disse Forsøgsstationer. Dernæst udsender vi Spørgsmaal til alle de Landmænd, som køber Avlsdyr fra Centrene, for at erfare Landbrugets Dom over det fra Centrene udsendte Materiale. Hver Stamso har sin Konto i mine Assistentens Hovedbøger, og paa denne

Konto indføres alle Besvarelser angaaende dens Afkom. Til de Oplysninger, som saaledes indhentes fra Forsøgsstationerne og fra omtalte Besvarelser, tages der ogsaa Hensyn ved Udvalget af Avlsdyr i Centrene.

Svineavlscentrene er som bekendt oprindeligt dannede af deres Ejere i Forening med de lokale eller provinsielle Landboforeninger, hvorunder de sorterer, og de udpeges og opretholdes ved Hjælp af en særlig Statsbevilling paa 45000 Kr. aarlig, som staar til Disposition i Henhold til Husdyrloven. Det er ikke denne Bevilling, som har fremkaldt Centrene. De var dannede, før Bevillingen blev givet, og de fremstod som Følge af en naturlig Trang til deres Dannelse. Men Statsbevillingen har bidraget i høj Grad til Sagens Fremme. De forholdsvis smaa Midler har fremkaldt en mærkelig Arbejdsvillighed baade hos Svineopdrætterne og hos de Udvalg, som Landboforeningerne har nedsat til Svineavlens Fremme. Mange Opdrættere har kastet sig ud i Kampen om at vinde Avlscenterprædikatet med det dertil hørende Statstilskud, Konkurrencerne har anspændt Evnerne for at forbedre Svinenes Kvalitet. Og den permanente Bevilling, som Statsbevillingen paa Husdyrloven jo har været, har fremkaldt den nødvendige Stabilitet og Arbejdsro. Avlscenterprædikatet var ikke et Maal, som skulde naas for at vise, hvor langt man kunde komme, det var et Maal, som skulde holdes, og som stadig paa Grund af Konkurrencen kom til at ligge højere, men det var ogsaa et Maal, som aarlig bedømtes og aarlig anerkendtes, Opdrætterne kunde roligt arbejde videre, de vidste, at Belønningen kom, naar blot Arbejdets Kvalitet gjorde dem fortjent dertil. — I Aaret 1911 har Husdyrloven imidlertid været paa gyngende Grund. Opdrætterne vidste, at der skulde spares paa Husdyrlovens Konto, og forskellige Symptomer kunde tyde paa, at det særligt vilde komme til at gaa ud over Bevillingerne til Svineavlens Fremme. Hvad Virkning det vil faa, om der kommer betydelige Ændringer og

Indskrænkninger, er ikke let at forudsige. Bevægelsen for at faa Svineavl ind i et rationelt Spor er ung i Forhold til den tilsvarende Bevægelse i Heste- og Kvægavl. Maaske taaler den ikke saa godt Modgang.

Det har da formentlig en vis Interesse at give nogle Meddelelser om Centrene fra det her omhandlede Beretningsaar (1911).

Anerkendelsesperioden for Avlscentre gaar fra $\frac{1}{9}$ til $\frac{31}{8}$. Og det forholder sig saaledes, at der i Aaret fra $\frac{1}{9}$ 1910 til $\frac{31}{8}$ 1911 var anerkendt 87 Landsvinecentre med 630 kaarede Søer og 20 Yorkshirecentre med 143 kaarede Søer, medens der i Aaret fra $\frac{1}{9}$ 1911 til $\frac{31}{8}$ 1912 er anerkendt 86 Landsvinecentre med 729 kaarede Søer og 20 Yorkshirecentre med 156 kaarede Søer. De kaarede Sørs Antal er altsaa gaaet lidt fremad, medens der er en Tilbagegang af 1 Landsvinecenter. Desuden var der den 1. September 1911 8 Prøvecentre for Svin af Landrace og 1 Prøvecenter for Svin af Yorkshirerace. Prøvecentre er saadanne Besætninger, der søger Anerkendelse som Avlscentre, men som endnu ikke har været under en Landboforenings Kontrol mindst 1 Aar. Af de 87 Landsvinecentre, som anerkendtes fra $\frac{1}{9}$ 1910, afgik 6 i Aarets Løb, medens 5 nye Landsvinecentre anerkendtes fra 1. September 1911. For Yorkshirecentrenes Vedkommende afgik 1 i Aarets Løb, medens 1 nyt antoges $\frac{1}{9}$ 1911.

Rent talmæssig betragtet er der altsaa endnu ingen Nervøsitet at spore. Og tager man Hensyn til Udnyttelsen af Avlscentre i Aaret 1911, er der heller ingen Tilbagegang. Der har aldrig været større Afsætning paa Avlsdyr fra Avlscentre end netop i Perioden fra $\frac{1}{9}$ 1910 til $\frac{31}{8}$ 1911. Dette hænger dog sikkert noget sammen med, at vi havde gode Flæskepriser og gode Produktionsvilkaar i en stor Del af denne Periode.

Vedføjede Tabeller (Tab. I og II) viser den distriktsvise Bestand i Avlscentre den 1. Septbr. 1911 og den distriktsvise Frugtbarhedstilstand samt Salget af Avlsdyr

Tabel I.
Landsvinecentre anerkendte for Perioden fra 1/9 1910 til 31/8 1911.

Distrikt	Antal Centre		Antal unge Dyr 1. Septbr. 1911		Antal fødte Grise fra 1/9 1910 til 31/8 1911		Født Kuld fra 1/9 1910 til 31/8 1911		Antal Grise pr. Kuld fra 1/9 10 til 31/8 11		Solgt til Avl fra 1/9 1910 til 31/8 1911		
	Orner	Søer	Polte 3 Mdr. og derover	Grise under 3 Mdr.	Ialt ved Fød- sel	Dødfødte og døde for 6 Ugers Alderen	pCt. Leve- dyg- tighed	Kuld	Ved Fød- sel	Ved Fra- væn- ning	Orner	Søer	
													Antal kaarede Dyr 1/9 1911
			Orner	Søer									
1. Distrikt	19	30	70	217	555	3020	657	78.2	283	10.67	8.35	257	501
2. —	4	4	4	23	64	891	193	78.4	81	11.00	8.61	31	204
3. — *)	3	3	?	?	?	348	67	80.7	32	10.88	8.78	5	75
4. —	10	13	18	57	170	2072	573	72.3	187	11.0	8.0	152	282
5. — **)	8	8	27	48	214	1194	177	85.0	105	11.33	9.68	74	226
6. —	14	15	51	130	287	2193	471	78.5	193	11.4	9.0	177	419
7. —	26	43	77	176	726	4380	980	77.6	393	11.1	8.65	363	633
Hele Landet . .	84	116	247	651	2016	14098	3118	77.8	1274	11.06	8.61	1059	2340

*) Salget forbudt fra 1 Avlcenter. **) Brørstrupgaard udeladt.

Tabel II.
Yorkshirecentre anerkendte for Perioden fra 1/9 1910 til 31/8 1911.

Distrikt	Antal Centre		Antal unge Dyr 1/9 1911		Antal fødte Grise		Født Antal Kuld fra 1/9 1910 til 31/8 1911	Antal Grise pr. Kuld fra 1/9 10 til 31/8 11		Solgt til Avl Fra 1/9 1910 til 31/8 1911				
	Orner	Søer	Orner	Søer	3 Mdr. og derover	Grise under 3 Mdr.		Ialt ved Fød- sel	Dødfødte og døde før 6 Ugers Alderen	pCt. Leve- dyg- tighed	Ved Fød- sel	Ved Fra- væn- ning	Orner	Søer
1. Distrikt.....	4	32	36	62	161	713	166	76.7	70	10.2	7.81	125	41	
2. —	1	8	16	4	18	230	65	71.7	18	13.3	9.17	54	2	
3. —	1	7	?	?	?	93	16	82.8	10	9.3	7.7	23		
4. —	3	32	26	7	41	655	194	70.4	58	11.3	7.9	105	11	
5. —	2	9	24	14	?	133	38	71.4	17	7.82	5.59	26	10	
6. —	7	37	90	91	144	770	162	79.0	77	10.0	7.9	156	92	
7. —	3	35	15	10	128	639	159	75.2	54	11.9	9.9	75	9	
Hele Landet ..	21	30	160	207	188	492	3233	800	75.2	304	10.6	8.0	564	165

i Tiden fra $1/9$ 1910 til $31/8$ 1911. Naar Antallet af Centre og af kaarede Sør ikke er i fuld Overensstemmelse med de netop angivne Tal ovenfor, ligger det i, at Tallene stammer fra lidt forskellige Perioder og at 1 Avlscenter er udeladt, fordi Tallene derfra mangler.

Antagelig har det Interesse at opholde sig lidt ved Frugtbarhedsforholdene, som spiller en stor Rolle, særlig for Landsvinenes Vedkommende.

I Konsulentberetningen for 1907 har jeg Side 52 og 53 gjort Rede for Frugtbarhedsforholdene i Landsvinecentrene for 4 Aar, fra $1/10$ 1903 til $31/8$ 1907. Suppleres disse Oplysninger med ovenstaaende, faar man følgende Totalindtryk:

Tidsrum	Antal Fødsler	Antal Grise pr. Kuld	
		Ved Fødsel	Ved Fravæning
$1/10$ 1903— $30/9$ 1904	1700	10.9	8.6
$1/10$ 1904— $30/9$ 1905	1636	10.8	8.4
$1/10$ 1905— $31/8$ 1906	1596	10.6	8.3
$1/9$ 1906— $31/8$ 1907	1708	10.6	8.3
$1/9$ 1909— $31/8$ 1910	1162	11.4	8.8
$1/9$ 1910— $31/8$ 1911	1274	11.1	8.6

Det vil heraf ses, at Frugtbarheden i vor Avlscenterbestand ikke er gaaet tilbage i denne Periode, men at den holder sig omtrent konstant. Det kan ogsaa tilføjes, at den er ganske god; det maa nemlig erindres, at ovenstaaende Statistik omfatter samtlige Fødsler uden Undtagelse, Fødsler af første Gang fødende Sør er altsaa ogsaa medregnede.

Om Kvaliteten af Bestanden i Avlscentrene kan jeg iøvrigt tilføje, at den er i jævn Fremgang. Men mange af Avlscenterejerne gør sig ogsaa store Anstregelser for at foretage et fornuftigt Udvalg af Avls-

dyr. Særlig er Anskaffelsen af nye Orner Genstand for indgaaende Overvejelser. Og i den Retning er det ogsaa nødvendigt at være nøjeregnende; thi Indavlen er ofte vanskelig at undgaa nu, fordi Orner fra enkelte af de mest anerkendte Centre har faaet betydelig Anvendelse i Centrene som Helhed. Dette Spørgsmaal skal jeg komme tilbage til senere. Her skal jeg blot gøre den Bemærkning, at det netop af Hensyn til Indavlen vilde være uklogt at indskrænke Avlscentrenes Antal betydeligt. Og her er det navnlig, at Ændringer i Husdyrloven kan komme til at gøre os Skade. De bedste, mest anerkendte Avlscentre, dem fra hvilke der er rigelig Afsætning af Avlsdyr, er der ingen Fare for, de skal nok bestaa, selv om Statsanerkendelsen bortfalder og Pengetilskudet indskrænkes; derimod er der stor Sandsynlighed for, at flere gode Avlscentre med mindre heldige Afsætningsvilkaar bliver nedlagte, hvis nævnte Forhold indtræder.

Svineavlsforeningerne har ikke virket under gunstige Forhold; thi det har været en bekendt Sag, at der har været Stemning imod at vedligeholde Statstilskudet til disse Institutioner. Man har derfor ikke kunnet vente Nydannelser her, og saadanne er ogsaa kun forekommet i sjældne Tilfælde. Man havde haft mere Grund til at vente, at flere Svineavlsforeninger havde indstillet Virksomheden, men dette er dog ikke Tilfældet. Det er, som vedføjede Tabel (Tab. III) viser, omtrent det samme Antal Svineavlsforeninger, der søger om Statstilskud for Finansaaret 1911—12, som det foregaaende Aar. Nogle vil maaske heraf drage den Slutning, at Svineavlsforeningerne ogsaa vil vedblive at bestaa i omtrent samme Antal, selv om Statstilskudet tages fra dem, men det er der efter mit Skøn ingen Grund til at vente. Samarbejdet paa dette Omraade vil rimeligvis hurtigt ophøre, hvis Statstilskudet inddrages, eller det vil omformes, saa Svineavlsforeningerne vil gaa tilbage til deres Oprindelse, Orneforeninger, der er af en betydelig lavere

Tabel III.

Svineavlsforeninger, som har søgt om Statstilskud i
Finansaarene 1909—10, 1910—11 og 1911—12.

Distrikt	1909—10				1910—11				1911—12			
	Antal Foreninger	Antal Yorkshirer	Antal Landraceer	Foreningsorner ialt	Antal Foreninger	Antal Yorkshirer	Antal Landraceer	Foreningsorner ialt	Antal Foreninger	Antal Yorkshirer	Antal Landraceer	Foreningsorner ialt
Københavns Amt....	6	4	2	6	5	3	2	5	3	2	1	3
Frederiksborg —	3	2	1	3	3	2	1	3	3	2	1	3
Sorø —	10	»	14	14	11	»	12	12	11	»	12	12
Præstø —	16	3	21	24	14	3	19	22	12	1	18	19
Holbæk Amt ÷ Samsø	5	»	5	5	5	»	5	5	5	»	5	5
Maribo Amt....	14	11	5	16	12	9	5	14	9	7	4	11
Bornholms —	29	51	»	51	32	54	»	54	30	56	»	56
Odense —	13	2	13	15	11	3	12	15	9	3	8	11
Svendborg —	26	7	30	37	21	6	25	31	21	6	26	32
Hjørring —	9	6	3	9	7	6	2	8	7	7	2	9
Aalborg —	»	»	»	»	»	»	»	»	2	1	2	3
Thisted —	4	6	»	6	3	4	»	4	3	4	»	4
Viborg —	33	15	21	36	33	18	20	38	31	18	18	36
Ringkøbing —	33	38	4	42	29	40	2	42	34	44	2	46
Ribe —	18	11	11	22	21	10	15	25	25	11	20	31
Randers —	20	3	19	22	17	2	18	20	16	2	17	19
Aarhus og Skb. Amter	14	2	17	19	15	3	17	20	14	2	16	18
Vejle Amt	12	4	9	13	13	2	13	15	12	1	16	17
Samsø	4	4	2	6	5	3	4	7	6	3	5	8
Hele Landet...	269	169	177	346	257	168	172	340	253	170	173	343

staaende Art. Det ringe Statstilskud, der er givet til denne Sag, har sikkert haft en for Flæskeproduktionen meget heldig Virkning. Og det er i det hele taget ingen ringe Rolle, Svineavlsforeningerne spiller. De 253 Svineavlsforeninger, som søgte om Statstilskud i Finansaaret 1911—12, havde ca. 6900 Medlemmer og ca. 10700 kaarede Søer. Og der er ikke Tvivl om, at de 343 Orner, som Svineavlsforeningerne virker med, bedækker et betydeligt større Antal Søer end dem, der opgives som kaarede. Det kan man bl. a. se deraf, at flere Svineavlsforeninger har flere Medlemmer end kaarede Søer. Statstilskudet til Svineavlsforeningerne har bidraget til at bringe hele Svineavlen ind i et heldigt Spor. Vi staar Fare for Tilbagegang, hvis dette Tilskud ophører.

Svineavlsforeningernes Forhold har været Genstand for Drøftelse paa de store aarlige Svinemøder, som i 1911 har været afholdt i Jylland, paa Fyn og Bornholm af Ejerne af Avlscentrene og Repræsentanter for Svineavlsforeningerne i Forbindelse med de lokale Svineavlscenterudvalg, Statsudvalgene m. fl.

Stambogssagen har ogsaa lagt meget Beslag paa min Tid. I Aaret 1911 har jeg udarbejdet Manuskripterne til 14. og 15. Bd. af Stambogen for Tyre af rød dansk Malkerace og 4. Bd. af Stambogen for Orner af Landrace. Saa har jeg ogsaa haft Forhandlinger med forskellige i Svineavlen interesserede om Udgivelsen af en Stambog for Søer af Landrace. Disse Forhandlinger har jeg først ført med mine Assistenters og med Ejerne af Avlscentrene og dernæst med de samvirkende Landboforeninger i Fyns Stift, som paa de samvirkende danske Landboforeningers Vegne forestaar Udgivelsen af Svine-stambøger. Det forholder sig saaledes, at det er vanskeligt for Opdrætterne at danne sig et Overblik angaaende den tilstedeværende Sobestand og dennes Afstammingsforhold. Ejerne af de enkelte Centre véd nøje Besked om Afstammingsforholdene og Avlsværdien af deres egen Bestand. Men de kan kun glimtvis erhverve

sig Kendskab til de tilstedeværende Forhold i andre Avlscentre. Mine Assistenters har hver især Overblik over Afstammingsforholdene indenfor deres Distrikt, og naar de kommer rundt til de enkelte Centerejere, kan de indvie dem i disse Forhold. Men det bliver selvfølgelig kun et flygtigt Indblik i Afstammingsforholdene og Avlsværdien, hver især af Centerejerne derved erhverver sig. Og for de almindelige Landmænd er Forholdene naturligvis endnu vanskeligere. Der savnes Overblik, og det er meget betænkeligt i Svineavlen med den hurtige Generationsveksel. Det mærkes navnlig ved Valget af Stamorner. Opdrætterne har vanskeligt ved at danne sig en selvstændig Forestilling om, hvor de bedst skal hente disse. Af den Grund hentes Stamornerne hyppigst fra de faa Centre, som har faaet særligt Ry og derfor kendes af alle. Og Følgen heraf bliver atter, at vi glider ind i Indavl, som ret hurtigt kan drage slemme Følger efter sig, endog for større Landomraader. Det er jo nemlig saaledes, at Centrene ikke alene forsyner hinanden med Stamdyr, de forsyner ogsaa og navnlig de almindelige Landmænd, naar disse trænger til nye Stamdyr. Den egentlige Svineavl er derfor centraliseret i Avlscentrene. Og jo mere centraliseret en Avl er, desto større og desto mere nærliggende er Faren for Indavl. Det ligger derfor i alle Parters Interesse, at der skaffes Overblik over det forhaandenværende Avlsmateriale, og da dette i Hovedsagen er koncentreret i Centrene, vilde man komme over Vanskeligheden ved at supplere Ornestambogen med en Stambog over Centrenes kaarede Søer. Alle, med hvem jeg har forhandlet Sagen, har været enige med mig herom. Og det er da nu ogsaa vedtaget af De samvirkende danske Landboforeninger, at en saadan Sostambog skal udgives. Forberedelserne hertil er allerede gjorte i det her omtalte Beretningsaar derved, at mine Assistenters hver for sit Distrikts Vedkommende har begyndt Udarbejdelsen af Familiestambøger for Distrikterne. Disse vil saa senere

blive samarbejdede til et Hele, idet man er gaaet ud fra, at en familievís Fremstilling af Afstammingsforholdene vil give det bedste Overblik og derfor være mest vejledende. At det er et stort Arbejde, her er Tale om, behøver næppe at nævnes. Men at Sostambogen vil kunne lette Udvalget af Stamdyr baade i Centrene og i de almindelige Landbrug, som forsyner sig fra Centrene, kan anses for givet. Den vil ligeledes lette Arbejdet baade for de lokale Avlscenterudvalg og for Statsudvalgene, og den vil være af Værdi for Konsulentvirksomheden og for Landboforeningerne, som forfatter Dyrskuekatalogerne.

Tuberkulospørgsmaalet har optaget mig noget i det forløbne Aar. Jeg har været Medlem af det af Det kongelige danske Landhusholdningsselskab nedsatte Tuberkuloseudvalg. Og jeg har til Maanedsskriftet for Dyr læger givet et udførligt Uddrag af den amerikanske Tuberkulosekommissions Beretning.

Udlændinge har som sædvanlig lagt en Del Beslag paa mig. Af særlig notable Gæster kan jeg nævne Dr. *J. W. Robertson* fra Canada. I mit Foredrag i Det kgl. danske Landhusholdningsselskab om Canada havde jeg Lejlighed til at omtale denne betydelige Person, som var mig til megen Nytte. Den Gang var Dr. *Robertson* Direktør for en ny, stor, moderne indrettet Landbohøjskole ved Montreal; tidligere havde han indtaget en høj, administrerende Stilling i Landbrugsministeriet. Nu var det Hverv overdraget ham at være Formand for en kongelig Kommission, som paa Canadas Vegne berejste Evropa for at studere Undervisningsforholdene, og det var i denne Egenskab, han besøgte Danmark og opsøgte mig. Jeg rejste nogle Dage med ham og var ham senere behjælpelig med at fremskaffe nogle Afhandlinger. Dr. *Robertson* udkastede den Tanke, at Danmark burde sende en Landbrugskommission til Canada. Han var overbevist om, at den kunde gøre Regning paa alle de Begunstigelser, som Canadas Landbrugsministerium kunde skaffe den, og den vilde være velkommen.

Saa maa jeg ogsaa nævne Mr. *C. C. James*, Departementschef i Landbrugsministeriet i Ontario. Ogsaa denne Mand viste mig megen Opmærksomhed i Canada. Jeg havde bl. a. Lejlighed til at ledsage ham til Kollekolle, og her udtalte han den Anskuelse, at rødt dansk Malkekvæg, som det paa Kollekolle, rimeligvis kunde faa et godt Marked i Ontario.

Rejser, Møder og Foredrag har beskæftiget mig meget. I Aarets Løb har jeg været 152 Dage paa Rejse udenfor København. Jeg har deltaget i mange Møder, saaledes Møder i Det kgl. danske Landhusholdningsselskab, Det jyske, fynske og sjællandske Delegeretmøde, Andelssvineslagteriernes Delegeretmøde, centrale Svineavlsmøder i Jylland, paa Fyn og Bornholm, Møder i Forbundet af sjællandske Kvægavlsforeninger og De sammensluttede sjællandske Kontrolforeninger, samt Fællesledelsen af fynske Kvægavls- og Kontrolforeninger, Forsøgslaboratoriets Aarsmøde, Konsulentmødet, Assistentmøderne, Statsdyrskuekommissionens Møde, flere Landboforeningsmøder, Møde i De samvirkende danske Landboforeninger om Stambogssagen m. fl. Ved flere af disse Møder har jeg holdt Foredrag.

Skriftlige Arbejder har ogsaa taget megen Tid. Foruden Stambøgerne har jeg skrevet adskillige Artikler til Landbrugspressen og enkelte til Dagspressen. Til Ministeriet og Det kgl. danske Landhusholdningsselskab har jeg afgivet Betænkninger. Den almindelige Korrespondance med danske Landmænd har været betydelig.
